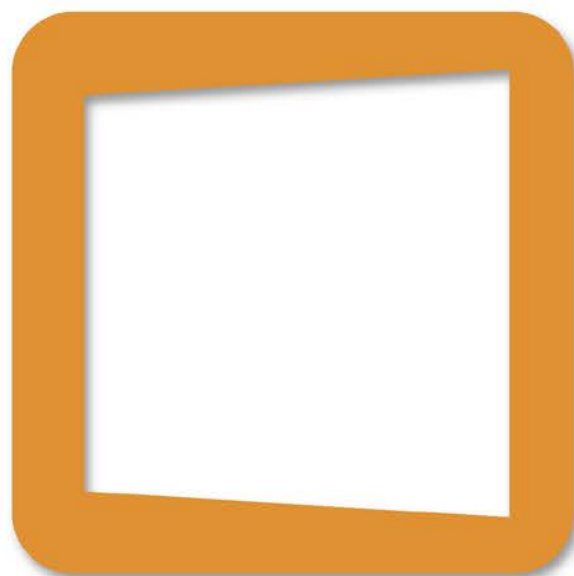
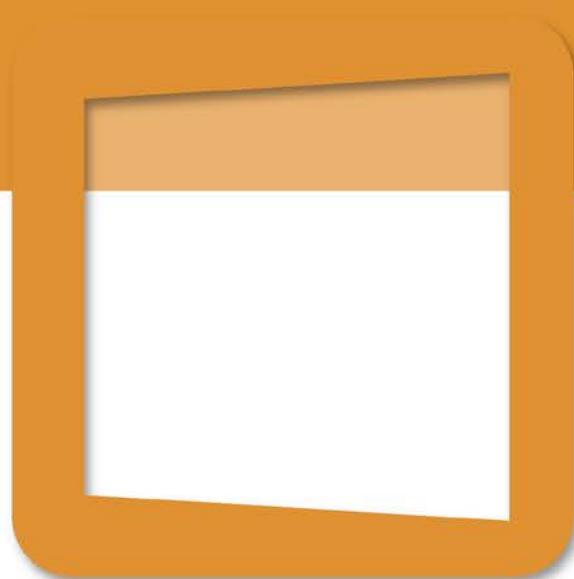

onderzoeksopzet

integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR)

mei 2019

Rekenkamer

CAPELLE AAN DEN IJSSEL

1 inleiding

1-1 achtergrond

De openbare ruimte is een breed begrip en bestaat uit een diverse verzameling van zowel zichtbare als onzichtbare onderdelen in de buitenruimte, waaronder riolering, verharding, groen, civieltechnische kunstwerken en openbare verlichting. Een aantrekkelijke openbare ruimte is van groot belang voor de uitstraling en leefbaarheid van wijken. Om de kwaliteit van de openbare ruimte te borgen, heeft de gemeente Capelle aan den IJssel voor ieder onderdeel (discipline) kwaliteitsambities geformuleerd, waar de beeldkwaliteit van de discipline aan dient te voldoen. Tijdige vervanging is daarnaast noodzakelijk om de veiligheid en functionaliteit van de onderdelen van de openbare ruimte te kunnen waarborgen. Om overlast voor bewoners te beperken en om te besparen op uitvoeringskosten, worden projecten in de openbare ruimte zoveel mogelijk integraal uitgevoerd. Deze integrale aanpak is gebundeld in het integraal beheerplan openbare ruimte (hierna aangeduid met IBOR).

Na een stemkastsessie op 21 januari 2019 met de gemeenteraad van Capelle aan den IJssel over de programmering van onderzoek van de rekenkamer is IBOR als onderzoeksthema geselecteerd. Met dit onderzoek wil de rekenkamer inzicht geven in hoe de kwaliteit van de openbare ruimte en de financiële middelen zich tot elkaar verhouden. Vanwege de omvang van de openbare ruimte wordt het onderzoek geconcentreerd op een aantal disciplines. Dit wordt nader uitgewerkt in voorliggende onderzoeksopzet.

1-2 leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de beleidsmatige en financiële context beschreven. Hoofdstuk 3 bevat de doel- en vraagstelling van het onderzoek. Daarna wordt in hoofdstuk 4 de onderzoeks aanpak beschreven. Hoofdstuk 5 gaat in op privacy en de omgang met persoonsgegevens. Afsluitend volgt in hoofdstuk 6 de organisatie en planning van het onderzoek.

2 context

2-1 omvang openbare ruimte

De openbare ruimte bestaat uit plekken die voor iedereen toegankelijk zijn, zoals straten, parken en pleinen. Een aantrekkelijke openbare ruimte zorgt voor een goed woon- en werkklimaat. Tabel 2-1 geeft per discipline het areaal in de openbare ruimte in Capelle aan den IJssel weer.

tabel 2-1: areaal openbare ruimte

wegen	300	ha
verkeersvoorzieningen	11.902	stuks
straatreiniging/afval	125	km
	1.400	stuks
groen	26.000	stuks
	289	ha
water	151	ha
	592	stuks
	180	km
riolering	326	km
	28.763	stuks
civieltechnische kunstwerken	307	stuks
	11.519	meter
openbare verlichting	32.380	stuks
speelplaatsen	985	stuks

bron: Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2016-2020, 28 augustus 2015, p. 13.

2-2 beleid en uitvoering

2-2-1 beleid

Een goed beheer van de openbare ruimte draagt bij aan de leefbaarheid in een gemeente. De visie op de openbare ruimte van de gemeente Capelle aan den IJssel richt zich op een welvarende en aantrekkelijke Parkstad, waar de openbare ruimten goed zijn ingericht en onderhouden en waar water en groen belangrijke kwaliteiten vormen. Daarbij zijn het milieu, de betrokkenheid van de Capellenaar en de veiligheid in de openbare ruimte belangrijke speerpunten.¹

Naast de bijdrage die een goed beheer van de openbare ruimte heeft op de leefbaarheid, heeft de gemeente een wettelijke zorgplicht voor de openbare ruimte. Bij nalatigheid kan de gemeente op grond van deze zorgplicht aansprakelijk gesteld worden door geleden schade door derden.²

Het beleid voor de openbare ruimte is door de verschillende disciplines omvangrijk en is gevat in verschillende kadernotities en beheerplannen. Dit zijn onder andere de Stedelijke beheervisie (herijkt in 2005), het Integraal Projectenboek Openbare Ruimte

¹ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Handboek Inrichting Openbare Ruimte', november 2013, p. 12.

² Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Integraal Projectenboek, IBOR 2016-2020', 28 augustus 2015, p. 7.

2016-2020, het Handboek Inrichting Openbare Ruimte (2011) en de beheerplannen per discipline.

2-2-2 onderhoud

Het beheer en de kwaliteitsniveaus binnen de openbare ruimte zijn afgeleid van de landelijke standaard voor onderhoudsniveaus, die is ontwikkeld door CROW, een kennisplatform voor infrastructuur, openbare ruimte en verkeer en vervoer. De kwaliteitsnormen zijn vastgelegd in de CROW-publicatie 'Kwaliteitscatalogus openbare ruimte 2013', die per beheerdiscipline een vertaling van het kwaliteitsniveau naar kwaliteitsbeelden geeft.³

De kwaliteit van het onderhoud van de openbare ruimte wordt ingedeeld in vier kwaliteitsniveaus:

- Hoog (A): goed onderhouden, bijna niets op aan te merken.
- Basis (B): functioneel, voldoende onderhouden, wel wat op aan te merken.
- Sober (C): onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder.
- Zeer sober (D): onvoldoende onderhouden, flinke achterstanden.

In Capelle aan den IJssel wordt op dit moment alleen het basis en het sobere kwaliteitsniveau gehanteerd. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar deelgebied (woonwijken, bedrijventerreinen, etc.). Op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte wordt sinds 2014 bezuinigd. Zo wordt bijvoorbeeld het groen aan de randen van woonwijken nu op een sober niveau onderhouden en is het aantal speelplaatsen verminderd.⁴

In figuur 2-1 is voor iedere beheerdiscipline per deelgebied de kwaliteitsambitie opgenomen.

figuur 2-1: kwaliteitsambities per discipline

Filosofie	Beheerdiscipline	Wonen		Bedrijven		Bovenwijken		Bijzondere voorzieningen		Hoofdwegen	
				bedr./indus.	kantoor			centrum	overig	hoofdw.	wijkw.
GRUIS	Verharding	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	B (basis)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)
	Verkeersvoorzieningen	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)
	Straatreiniging	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)
	Gladheidsbestrijding	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
GROEN	Groen (cultureel/natuurlijk)	B (basis)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	B (basis)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)
BLAUW	Water*	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Kolken en lijpgoten	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)	B (basis)
	Riolering, gemalen, pers.leid.	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
	Beschooling	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)
OVERIG	Ornamentele kunstwerken	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)
	Openbare verlichting	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)	C (sober)
	Speelplaatsen	B (basis)	n/a	n/a	B (basis)	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
	Beeldende kunstwerken	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

bron: Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2016-2020, 28 augustus 2015, p. 10.

Voor riolering, gemalen en persleidingen wordt een hoger kwaliteitsniveau gehanteerd. Dit wordt vastgelegd in het Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP). Dit onderdeel kent een ander stelsel (o.a. door rioolheffing), waardoor ander beleid van toepassing is.

³ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2016-2020', 28 augustus 2015, p. 10.

⁴ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Voorstel Kwaliteitsimpuls Openbare Ruimte', oktober 2017, p. 9.

2-2-3 vervangingen

Naast onderhoud vindt ook vervanging van onderdelen plaats. De noodzaak voor vervanging wordt beoordeeld op basis van inspecties en beoordelingen van de technische toestand van de onderdelen. De gemeente bevindt zich voor een groot deel op zettinggevoelige grond. Dit is een proces in de bodem waarbij grond door druk van bovenaf wordt samengedrukt. De grond in Capelle aan den IJssel kent verschillende zettingen. De afschrijvingstermijnen van onderdelen worden mede bepaald door de ophoogfrequenties als gevolg van de zettinggevoeligheid in een gebied. Er wordt gewerkt met afschrijvingstermijnen van 20, 25 of 30 jaar.⁵

Voorts is het uitgangspunt dat er zoveel mogelijk integraal wordt gewerkt. Dit is vastgelegd in het integraal beheerplan openbare ruimte (IBOR) en wordt in paragraaf 2-3-3 nader toegelicht. Om te bepalen welke projecten integraal worden opgepakt, wordt de vervangingsbehoefte van verschillende onderdelen over elkaar gelegd.⁶ Tevens worden planmatige werkzaamheden tussen de vakdisciplines zoveel mogelijk met elkaar en met de afdeling Stadsontwikkeling en met externe partijen als Havensteder afgestemd.

Daarnaast worden ook (enkele) singuliere projecten uitgevoerd, waarbij enkel onderdelen van één beheerdiscipline worden vervangen omdat een integrale aanpak niet mogelijk is.

2-2-4 IBOR

Om zo efficiënt mogelijk te werken en de openbare ruimte een kwaliteitsimpuls te geven, werkt de gemeente sinds 2009 met IBOR. Met het plan wordt beoogd onderhouds- en herstelwerkzaamheden aan diverse disciplines binnen de openbare ruimte integraal uit te voeren.

Aanleiding voor dit plan was dat het gemeentebestuur meer inzicht wilde hebben in de projecten in de openbare ruimte, teneinde de kwaliteit van de openbare ruimte te waarborgen.

Veelal zijn riolering en/of wegen leidend in de integrale projecten door de grote impact van vervanging van deze disciplines op de buitenruimte. Andere disciplines worden vaak vanuit praktische overwegingen betrokken bij een vervangingsproject, waardoor een gebied integraal kan worden aangepakt. Met name bij ophoogprojecten van verharding, zullen andere disciplines als groen, speelplaatsen en openbare verlichting veelal mee moeten gaan.

IBOR bestaat uit een integraal projectenboek en de beheerplannen van alle vakdisciplines, inclusief een overkoepelende samenvatting. Het integraal beheerplan wordt steeds voor een planperiode van vijf jaar vastgesteld. Het integraal beheerplan voor de periode 2021-2025 is momenteel in voorbereiding.

⁵ Interview ambtenaar, 13 maart 2019.

⁶ Interview ambtenaar, 13 maart 2019.

2-3 financiële context

2-3-1 reserve

De reserve Openbare Ruimte is bedoeld als buffer voor de noodzakelijke investeringen in de openbare ruimte. De reserve is ontstaan toen in 2009 de voorziening Openbare Ruimte, van afgerond € 12 mln., opgenomen werd als reserve.

Naast deze dotatie bestaat de reserve uit jaarlijkse dotaties c.q. onttrekkingen ten laste van de begroting. De saldi in de jaarrekening worden ten opzichte van de begroting bij de verschillende producten (onderhoud wegen, water, groen, etc.) geëgaliseerd. Een overschot, dan wel tekort, wordt in rekening gebracht bij de reserve. De afgelopen jaren heeft de reserve zich door extra dotaties voordeliger ontwikkeld dan verwacht.

De reserve bedroeg op 1 januari 2019 € 24,8 mln. De reserve bestaat uit een aantal subreserves voor de afzonderlijke beheerdisciplines. In tabel 2-2 zijn de saldi van de (sub-)reserves weergegeven.

tabel 2-2: stand reserve openbare ruimte per 01-01-2019

onderdeel	saldo (x € 1.000)
onderhoud verhardingen	€ 9.305
civieltechnische werken	€ 2.581
groen	€ 3.965
water	€ 2.264
openbare verlichting	€ 3.015
speelplaatsen	€ 2.018
verkeersvoorzieningen	€ 1.694
totaal	€ 24.842

bron: Begroting 2019, Bijlagen, p. 25 en 26.

bezuinigingsronde

Vanwege noodzakelijke bezuinigingen heeft de gemeenteraad in juni 2013 besloten tot een omvangrijk bezuinigingspakket, waaronder de reserve Openbare Ruimte. De omvang van deze reserve is in de jaren daarvoor toegenomen. Daarom is besloten om het budget van de reserve Openbare Ruimte vanaf 2015 te verlagen met € 1 mln. per jaar en vanaf 2017 met € 1,5 mln. per jaar. Deze bezuinigingen zijn grotendeels gerealiseerd door het eenmalig benutten van een deel van de reserve Openbare Ruimte voor directe afschrijvingen. Hierdoor is een deel van de toekomstige kapitaallasten vrijgevallen.⁷

2-3-2 investeringen

Investeringen voor vervangingen in de openbare ruimte worden geactiveerd en vervolgens afgeschreven over de verwachte levensduur.

De vervangingen worden gefinancierd door middel van kredieten. In figuur 2-2 zijn de benodigde kredieten voor IBOR en de singuliere projecten weergegeven. Jaarlijks is naar verwachting ongeveer € 11 mln. aan krediet benodigd.

⁷ Gemeente Capelle aan den IJssel, 'Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2016-2020', 28 augustus 2015, p. 23.

figuur 2-2: benodigde kredieten 2016-2020

		2016	2017	2018	2019	2020	totaal 2016-2020
Verharding	IBOR	4.501.000	4.199.000	4.101.000	4.360.000	4.431.000	21.592.000
	Singulier	-	-	-	-	-	-
Verkeersvoorzieningen	IBOR	1.356.056	-	-	-	322.372	1.678.428
	Singulier	-	-	-	-	364.000	364.000
Water	IBOR	-	334.950	-	253.312	201.687	789.949
	Singulier	205.625	302.750	226.625	65.625	156.625	957.250
Civieltechnische kunstwerken	IBOR	301.459	311.400	231.100	436.504	87.500	1.367.963
	Singulier	309.084	154.600	171.500	-	133.133	768.316
Openbare verlichting	IBOR	639.020	786.822	766.903	732.903	652.452	3.578.100
	Singulier	290.222	290.222	290.222	290.222	290.222	1.451.110
Speelplaatsen	IBOR	20.000	112.500	142.500	45.000	57.500	377.500
	Singulier	240.000	185.000	485.000	210.000	235.000	1.355.000
Riolering, gemalen persleidingen *	IBOR	2.001.500	4.333.500	2.924.000	3.019.000	3.397.000	15.675.000
	Singulier	208.000	66.000	1.027.000	318.000	821.000	2.440.000
Huishoudelijk afval *	IBOR	163.000	756.000	423.000	-	-	1.342.000
	Singulier	-	-	-	-	-	-
Totaal		10.234.966	11.832.744	10.788.850	9.730.566	11.149.491	

bron: Integraal Beheerplan Openbare Ruimte, 28 augustus 2015, p. 28.

* De kredieten van de disciplines 'riolering, gemalen & persleidingen' en 'huishoudelijk afval' vallen binnen het gesloten systeem van de riool- en afvalstoffenheffing, maar worden ter volledigheid toch in bovenstaand overzicht opgenomen.

Het onderdeel groen is niet opgenomen in figuur 2-2, omdat kosten binnen deze discipline direct ten laste van het product worden gebracht en niet worden afgeschreven.

2-3-3 kosten

Naast de benodigde vervangingsinvesteringen dient er rekening te worden gehouden met jaarlijkse kosten van onderhoud en kapitaallasten. In de beheerplannen per discipline wordt voor de komende planperiode van vijf jaar inzicht gegeven in de benodigde budgetten en beschikbare budgetten. Deze kosten komen ten laste van het product op de begroting.

Figuur 2-3 geeft een overzicht van de beschikbare en benodigde middelen in de periode 2016 tot 2020. Hier vallen onderhoudskosten onder, maar ook kapitaallasten en vaste lasten (personeelslasten). In de onderhoudskosten wordt onderscheid gemaakt tussen onderhoudskosten voor de integrale en singuliere projecten en kosten als gevolg van calamiteiten en regulier onderhoud. In deze planperiode is naar verwachting bijna € 54 mln. benodigd voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Het beschikbare budget is naar verwachting bijna € 4 mln. hoger dan wat benodigd is. Dit betekent dat het beschikbare budget toereikend is om het benodigde beheer in de openbare ruimte uit te voeren.

figuur 2-3: budgetoverzicht 2016-2020

Budgetoverzicht 2016-2020			
	Beschikbaar	Benodigd	Vershil
Verharding	21.299.520	17.890.883	3.408.637
Verkeersvoorzieningen	4.226.413	3.938.845	287.568
Groen	19.819.086	20.743.910	-924.824
Water	2.033.930	1.497.214	536.716
Civieltechnische kunstwerken	3.358.375	3.294.587	63.788
Openbare verlichting	5.767.200	4.930.685	836.515
Speelplaatsen	1.335.980	1.630.466	-294.486
	57.840.504	53.926.589	3.913.915

bron: Integraal Beheerplan Openbare Ruimte 2016-2020, 28 augustus 2015, p.26.

2-4 bestuurlijke verantwoordelijkheden en ambtelijke organisatie

De bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de openbare ruimte ligt bij de wethouder Buitenruimte (beleid en beheer), Straatreiniging en Afvalinzameling. Het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte valt onder de verantwoordelijkheid van de afdeling Stadsbeheer. Het Project- & Ingenieursbureau neemt het initiatief voor het afstemmen van de werkzaamheden met betrekking tot vervanging en onderhoud. Dit betreft diverse beheerdisciplines. Daarnaast ontwikkelt het ingenieursbureau een integraal meerjarenplan en verzorgt het de voorbereiding en de begeleiding van de uitvoering van de (integrale) projecten.

3 afbakening, doel- en vraagstelling

3-1 afbakening

Zoals genoemd in de inleiding is de openbare ruimte een verzamelterm voor een divers aantal disciplines, die op veel vlakken van elkaar verschillen. De rekenkamer kiest er daarom voor om het onderzoek te concentreren op een beperkt aantal disciplines. De focus zal liggen op de disciplines verharding, groen en openbare verlichting. Bij deze keuze heeft meegewogen dat deze drie onderdelen een groot deel van het budget beslaan, zoals ook blijkt uit figuur 2-3. Verharding is vanwege de grootschaligheid van projecten bovendien in veel gevallen leidend voor integrale projecten. Daarnaast is er bij de raad met name veel aandacht voor de zichtbare openbare ruimte, waar de disciplines groen en openbare verlichting belangrijke onderdelen van zijn.

Met betrekking tot de tijdsperiode zal het onderzoek zich primair richten op de afgelopen vijf jaar: van 2015 tot en met 2019. Daarnaast wordt in dit onderzoek rekening gehouden met het lange termijn aspect van de reserve Openbare Ruimte.

3-2 doelstelling

De rekenkamer beoogt met dit onderzoek na te gaan in hoeverre de beschikbare financiële middelen toereikend zijn om de gemeentelijke kwaliteitsambities met betrekking tot verharding, groen en openbare verlichting te realiseren en of de informatievoorziening aan de raad hierover adequaat is.

3-3 vraagstelling

centrale vraag

De centrale vraag van dit onderzoek luidt:

In welke mate zijn de beschikbare financiële middelen toereikend om de gemeentelijke kwaliteitsambities met betrekking tot verharding, groen en openbare verlichting te realiseren en wordt de raad hierover adequaat geïnformeerd?

deelvragen

De centrale onderzoeksvraag is uitgewerkt in vijf deelvragen:

- 1 Welke kwaliteitsambities hanteert de gemeente ten aanzien van onderhoud en vervanging van verharding, groen en openbare verlichting?
- 2 In welke mate vindt adequate monitoring van de kwaliteit plaats?
- 3 Zijn de vrijgemaakte financiële middelen toereikend om het gewenste kwaliteitsniveau te halen?
- 4 Zullen de middelen op de langere termijn toereikend zijn om het gewenste kwaliteitsniveau te halen?
- 5 Is de informatievoorziening hierover aan de gemeenteraad adequaat?

4 onderzoeksanpak en normenkader

4-1 algemeen

Deze paragraaf beschrijft hoe het onderzoek wordt uitgevoerd. In het onderzoek worden verschillende methoden gebruikt, mede om de betrouwbaarheid van de onderzoeksresultaten te borgen. De rekenkamer zal dit onderzoek grotendeels uitvoeren door middel van documentstudie en interviews. Documenten die de rekenkamer ten behoeve van dit onderzoek zal bestuderen betreffen onder meer:

- beleidsnota's met betrekking tot het stadsbeheer;
- kadernotities en beheerplannen van de disciplines verharding, groen en openbare verlichting;
- verslaglegging van overleggen inzake beleid en uitvoering;
- vakliteratuur en onderzoeksrapporten.

Naast het documentenonderzoek zullen gesprekken met betrokkenen worden gevoerd. Het ligt in de verwachting dat de volgende personen worden geïnterviewd:

- de verantwoordelijke wethouder;
- de betreffende ambtenaren, betrokken bij beleid en uitvoering;
- eventueel andere betrokkenen en/of deskundigen op het beleidsterrein.

In de hierna volgende paragrafen is weergegeven welke normen de rekenkamer zal hanteren bij de beantwoording van de deelvragen. Het is mogelijk dat in de loop van het onderzoek aanleiding bestaat normen te wijzigen of specifieker te formuleren. In dat geval zal de rekenkamer die wijzigingen toelichten in de rapportage.

4-2 normen

4-2-1 normen deelvraag 1 en 2

Voor het beantwoorden van deelvragen 1 en 2 hanteren we de volgende normen.

Welke kwaliteitsambities hanteert de gemeente ten aanzien van onderhoud en vervanging van verharding, groen en openbare verlichting?

normen:

- De gemeente heeft per discipline kwaliteitsambities opgesteld.
- Op basis van deze kwaliteitsambities worden besluiten genomen over het te plegen onderhoud en vervanging.

In welke mate vindt adequate monitoring van de kwaliteit plaats?

normen:

- De kwaliteit wordt systematisch gemonitord door de gemeente.
- De resultaten uit de monitoring zijn vastgelegd en te raadplegen.
- De gemeente gebruikt deze resultaten voor het bepalen van activiteiten op het gebied van onderhoud dan wel vervanging.

Aanvullend op de hierboven geformuleerde documenten, zal de rekenkamer onder andere de volgende documentatie raadplegen voor het beantwoorden van deze deelvragen:

- gemeentelijke inspectie- en monitoringsrapporten;
- registratiebestanden van meldingen van burgers.

4-2-2 normen deelvraag 3

Voor het beantwoorden van deelvraag 3 hanteren we de volgende normen.

Zijn de vrijgemaakte financiële middelen toereikend om het gewenste kwaliteitsniveau te halen?
normen:

- De technische kwaliteitsambities worden gehaald.
- De ambities ten aanzien van de ervaren kwaliteit door burgers worden gehaald.
- De kwaliteitsambities ten aanzien van integrale projecten worden gehaald.
- De beschikbare middelen en te maken kosten zijn inzichtelijk en sluiten op elkaar aan.
- Er wordt een koppeling gemaakt tussen de benodigde middelen en de kwaliteitsambities van de gemeente.

Aanvullend op de hierboven geformuleerde documenten, zal de rekenkamer onder andere de volgende documentatie raadplegen voor het beantwoorden van deze deelvragen:

- uitkomsten van bewonersenquête's en burgerpanels;
- beheerbestanden;
- registratiebestanden van meldingen van burgers;
- (voortgangs-)rapportages integrale projecten;
- inspectie- en monitoringsrapporten;
- financiële documentatie, zoals begrotingen, jaarrekeningen en voor- en najaarsnota's van de afgelopen vijf jaar.

Naast het documentenonderzoek ligt het in de verwachting dat interviews zullen plaatsvinden met de concerncontroller(s) en/of andere ambtenaren betrokken bij het financieel beleid van de gemeente.

Een door de rekenkamer ingehuurd extern bureau zal op basis van een steekproef de (technische) kwaliteit van verharding, groen en openbare verlichting op een aantal plekken toetsen. We zullen ook een aantal plekken toetsen die onderdeel zijn van integrale projecten. Tevens zal een aantal plekken of objecten binnen deze disciplines waar veel meldingen over zijn gedaan door burgers en waar de gemeente al dan niet onderhoud heeft gepleegd als gevolg van deze meldingen op kwaliteit worden beoordeeld.

4-2-3 normen deelvraag 4

Voor het beantwoorden van deelvraag 4 hanteren we de volgende normen.

Zullen de middelen op de langere termijn toereikend zijn om het gewenste kwaliteitsniveau te halen?

normen:

- De gemeente maakt inzichtelijk hoe ontwikkelingen in de reserve tot stand komen.
- De reserve wordt niet negatief.
- De gemeente heeft inzicht in de ontwikkeling van de reserve op de lange termijn.

Aanvullend op de hierboven geformuleerde documenten, zal de rekenkamer onder andere de volgende documentatie raadplegen voor het beantwoorden van deze deelvragen:

- financiële documentatie, met name prognoses en meerjarenbegrotingen.

4-2-4 normen deelvraag 5

Voor het beantwoorden van deelvraag 5 hanteren we de volgende norm.

Is de informatievoorziening hierover aan de gemeenteraad adequaat?

normen:

- De informatievoorziening aan de raad is begrijpelijk, tijdig en volledig.

Documentatie die de rekenkamer aanvullend op de in de inleiding genoemde documenten zal raadplegen voor het beantwoorden van deze onderzoeksvraag betreft onder andere:

- relevante raads(commissie)-, college- en stafverslagen.

5 privacy

In dit onderzoek worden geen persoonsgegevens verwerkt, anders dan gegevens van medewerkers van de gemeente zonder welke de rekenkamer het onderzoek niet zou kunnen uitvoeren. De gegevens van deze medewerkers zullen beperkt zijn tot hun naam, functie en zakelijke contactgegevens en conform de bepalingen van de AVG en het daarop gebaseerde privacybeleid van de rekenkamer (zie verschillende documenten op www.rekenkamer.rotterdam.nl) verwerkt worden. In het onderzoek worden geen bijzondere persoonsgegevens verwerkt.

6 organisatie en planning

6-1 organisatie

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door een onderzoeksteam van de rekenkamer, bestaande uit:

- mevrouw Yiman Fung (projectleider);
- mevrouw Daisy de Vries;
- externe inhuur.

6-2 planning

De uitvoering van het onderzoek start in mei 2019 en zal eind 2019 tot een rapportage aan de raad leiden.